

Chestiuni relative la tehnocrație. Rolul tehnocrației în politică

Autori:

Vasile – Sorin Curpăn

Vasile Curpăn

Cosmin – Ștefan Burleanu

Emilia Mitrofan

§1. Politizarea științei. Cauze și efecte;

§2. Scientizarea politicii. Necesitate sau capriciu??

§1. Politizarea științei. Cauze și efecte

Corelația, legătura dintre politică și știință, privită sub aspect general, comportă multiple sensuri. Astfel, politica însăși constituie obiect de studiu și de cercetare pentru știința politică, aceasta din urmă constituind o parte componentă, centrală, fundamentală, a științelor umane cu caracter social-politic. Legătura dintre politică, ca activitate practică de conducere a societății și a statului, și știință se manifestă în imprimarea unor scopuri determinate, propuse de politic, scopuri pe care știința trebuie sau ar trebui să le aibă în vedere.

Tehnic vorbind corelația sus-amintită constituie *o realitate obiectivă* și nu rezultatul unor speculații intelectuale. Dovada o reprezintă unitatea și legătura dintre *relațiile sociale* (în care regăsim și relațiile, raporturile politice), pe de o parte, și *forțele de producție*, în care știința (în special științele reale dar mai ales cele tehnice și aplicative) joacă un rol hotărâtor.

Concret, *modelul de producție* este liantul dintre politică și știință.

Relațiile de producție, privite ca relații sociale, sunt preponderent economice dar se află sub directul control al puterii etatice. Politica statului modelează și determină, în final, relațiile de producție.

Iată deci *unitatea în dualitate* manifestă sub forma corelației *relații de producție – forțe de producție* se obiectivează, se particularizează și sub forma *corelației dintre politică și știință*.

Politica, având înrâurire directă și nemijlocită asupra relațiilor de producție (de producție propriu-zisă, de repartitie, de schimb) determină în mod mediat și forțele de producție (inclusiv știința), încercând fie să accelereze sau, după caz, să frâneze dezvoltarea lor.

Puterea politică și știința și tehnica se află într-o relație de complementaritate. Numai prin armonizarea dezvoltării științei și tehnicii cu dezvoltarea social-politică se pot percepe și cerceta obiectiv marile procese și fenomene care marchează evoluția societății.

Evoluția dezvoltării științei și tehnologiei propune și efectuarea unei așa-zise *evaluări tehnologice*, ceea ce implică identificarea problemelor și analiza metodelor cu ajutorul cărora se determină diferitele moduri potențiale de acțiune în vederea depășirii dificultăților. Evaluările

tehnologice conferă politicianilor date și concluzii în baza cărora pot hotărî, în cunoștință de cauză, asupra soluțiilor politice ce se vor adopta în domeniul economic. Logica reflexiei tehnologice este subtil determinată de interesele politice ale guvernanților. Dacă o inovație tehnologică poate fi privită numai sub aspect științifico-tehnic, procesul evoluției trebuie studiat prin prisma influențelor social-politice și a determinismului socio-politic.

În acest mod știința receptează principii și metode proprii politicii iar scopul științei este, de cele mai multe ori, imprimat de politică.

Dezvoltarea tehnicii, adoptarea unor noi tehnologii nu este condiționată exclusiv de determinismul științifico-tehnic. Determinismul social, și în mod deosebit latura politică a acestuia, contribuie decisiv la dezvoltarea și la evoluția tehnologiei. Concret, un stat care prin politicile promovate, în mod activ, susține economia, cercetarea tehnologico-științifică și se preocupă de asigurarea condițiilor pentru valorificarea practică a rezultatelor cercetării va avea o economie dezvoltată și competitivă. Dimpotrivă, dacă politicile etatice converg spre pasivitate în domeniile amintite, atunci economia va fi slabă, dezorganizată și haotică. Lipsită de aptitudinea competitivității economia aceluși stat se va prăbuși, piețele fiind acaparate în folosul statelor puternice care au dezvoltat economii competitive.

Transformarea capitalismului liberal, de tip concurențial în capitalism monopolist de stat trădează intenția statului de a exercita dirijism economic și de a jalona modul de dezvoltare economică. În acest mod putem presupune că știința, în special știința economică, și tehnologiile "suferă" un proces de politizare tot mai accentuat. Politizarea științei economice, doctrinele economice cu caracter politic, economia politică vin în susținerea opiniei politizării științelor economice dar și a celor tehnice (într-o măsură mai redusă). Managementul economic, la nivelul statelor, a marilor companii transnaționale devine un veritabil management economico-politic.

Interesul deosebit al politicului manifestat în scopul politizării științei (economice, în primul rând dar și a celei tehnice) derivă din faptul că succesele activităților economice constituie principalul criteriu de apreciere a activității politice. Prosperitatea economică asigură armonie și echilibru social și conferă siguranță și stabilitate politicianilor. Așa se explică faptul că economicul se află, întotdeauna, în prim planul preocupărilor clasei politice și, în mod deosebit, a guvernanților.

În concluzie, procesul "politizării" științei constituie un fenomen legitim, obiectiv în orice societate. Accelerarea sa ține de subiectivitate în sensul preocupării politicianilor de a imprima științei scopuri comune cu cele ale politicii promovate de către state.

*

*

*

§2. Scientizarea politicii – necesitate sau capriciu??

Fenomenul contrar, opus al "**politizării științei**" îl reprezintă "**scientizarea politicii**".

În primul rând, trebuie remarcat faptul că aspectele teoretice, doctrinele relative la politică au îmbrăcat forma "științelor politice".

Politica a devenit pe lângă **arta** de a governa și **știința** de a governa.

În al doilea rând, specificăm faptul că legătura dintre forțele de producție și relațiile de producție și implicit corelația dintre știință și politică se manifestă dual, atât de la politică spre știință cât și în sens contrar, de la știință spre politică.

Corelația privită de la știință spre politică ni se pare hotărâtoare tot așa cum, în principiu, forțele de producție sunt cele care în final determină relațiile de producție și, am putea spune determină în totalitatea lor relațiile sociale.

Dacă acceptăm ideea că economicul joacă rolul hotărâtor în evoluția socială este suficient să parcurgem mental evoluția orânduirilor sociale pentru a conștientiza impactul forțelor de producție (în care se include și știința) asupra relațiilor sociale în general (inclusiv relațiile de producție).

Generarea ideilor relative la o nouă organizare socială sub aspect politic a avut ca fundament dezvoltarea economică.

Multă vreme politicienii au respins, în mod deliberat, ”amestecul” științei în politică. Chiar și conceptele proprii științei politice și tentativele de explicare și de analiză a fenomenelor politice au fost ignorate de către politic. Până la jumătatea sec. al XIX-lea știința (inclusiv știința politică) și practica politică erau domenii total diferite, ”independente” și brutal separate!!!

Începând cu anul 1850, impetuoasa dezvoltare a științei, cu consecința sa palpabilă constând în rapida dezvoltare a tehnologiei, a determinat crearea ”punților de legătură” între știință și putere. Politicul a conștientizat faptul că dezvoltarea economico-științifică determină gândirea politicii în termeni economici și științifici. De succesul economic și tehnico-științific depindea într-o măsură tot mai accentuată stabilitatea și perspectiva politicului. În contemporaneitate, fundamentarea programelor politice și a deciziilor politice pe cuceririle științei reprezintă o realitate obiectivă. Conducerea politică a societății trebuie fundamentată pe știință ceea ce conduce la așa-zisa ”**raționalizare**” a politicii. Prin intermediul ei puterea politică acoperă sub aspect practic toate prioritățile și exigențele pe care le întâmpină.

Știința conducerii, denumită ”**management politic**”, încorporează cele mai noi rezultate ale cercetărilor în domeniu, care sunt preluate de către guvernanți în procesul conducerii politice. Conservarea în practica politică a rezultatelor științei este un efect al corelației organice între știință și politică.

Raționalizarea politicii a determinat **scientizarea acesteia** în sensul înlăturării arbitrariului din luarea deciziilor politice. Mai mult decât atât, a condus la debarasarea în măsură considerabilă de ideologiile politice incompatibile cu știința. Conceptele politice iraționale, mitice, cele care nu se încadrează în ”rațiunea” politicii au rămas ”desuete”, anacronice.

Forțele de producție și în mod deosebit știința, au determinat nu doar saltul de la o orânduire socială la altă orânduire socială dar și trecerea de la o etapă la alta, în cadrul aceleiași orânduirii sociale. Spre exemplu: trecerea de la etapa capitalismului liberal de tip concurențial la etapa capitalismului monopolist de stat.

Ca efect al scientizării politicii **pragmatismul** a atins cote de nebănuit acum un secol!!! Dezvoltarea rapidă a tehnologiilor s-ar părea că a surprins politicul.

Creșterea amețitoare a circulației informației și a bunurilor, sporirea accentuată a rolului companiilor transnaționale au determinat globalizarea, în mare parte, a economiei.

Știința a impus politicului noi ”formule” pentru depășirea impasurilor: organizarea marilor ansambluri politico-economice cu caracter etatic; diminuarea rolului statelor pe arena internațională; creșterea rolului regiunilor; descentralizarea accentuată a statelor; abandonarea centralismului decizional; părăsirea ideilor naționaliste etc.

Scientizarea și raționalizarea politicii se constată în tendința evitării reiterării arbitrariului prin consacrarea Statului de Drept. ”Domnia legii” reprezintă cea mai înaltă expresie a scientizării politicului!!!

Supunerea guvernanților față de lege dă proba indubitabilă a influențelor hotărâtoare ale științei asupra politicii. Desigur, în acest caz influența se manifestă din partea Științelor Juridice și în special din partea Științelor Dreptului Public.

Scientizarea politicii s-a realizat prin receptarea științei politice, a științelor economice și a științelor juridice în practica guvernanților, a politicienilor, în general.

Teoriile sociologice, filosofice și etice accentuează caracterul științific al practicii politice, în măsura în care acestea sunt receptate.

Influența deosebită asupra politicii exercitată din partea științei a dat naștere la concepții politice tehnocrate. Acestea accentuează asupra rolului științei în politică, mergând până la negarea rolului politicienilor!!!

Un ”*regim politic tehnocratic*” presupune înlăturarea politicienilor de la conducerea statului. Accederea în funcțiile de conducere etatice trebuie realizată *exclusiv pe bază de competență și de aptitudini*.

Politicienii nu trebuie să aibă acces la aceste funcții și demnități publice. Partidele politice ar fi desființate iar organizarea alegerilor ar rămâne fără obiect.

Guvernarea, într-un regim tehnocratic pur, administrează și decide fără nici o considerație politică, luând în calcul doar aspecte pur obiective și ghidându-se după metode strict științifice.

Excluzând orice considerație politică *tehnocrația* sau *guvernarea tehnocrată* raționalizează puternic întreaga viață socială. Acest tip de guvernare înlătură orice situații subiective, prezente în guvernările de tip politic: tradiții, voințe, dorințe, pasiuni etc.

Unica posibilitate de cuantificare a tehnocrației este reprezentată de efectele aplicării strategiei raționale atât față de mediul înconjurător cât și în relațiile sociale.

Principiile tehnocratice determină formarea unei noi concepții despre existență și despre lume. Eficiența și optimizarea continuă reprezintă, în esență, scopurile fundamentale ale tehnocrației. Societatea este analizată din perspectivă economică și tehnică, fenomenele sociale urmând a fi explicate doar din această perspectivă!!! Tehnocratismul tinde să ”șablonizeze” societatea și să reducă activitatea de conducere (social-politică – mai este oare?!?) statală la factorii obiectivi economico-tehnici. În acest mod credem că ”doctrina” tehnocratică păcătuiește grav și irecuperabil!!!

Fără o viziune de ansamblu asupra societății (economică, tehnică, socială, politică, juridică, filosofică) nu se poate realiza înțelegerea fenomenelor complexe și nici raporturile interumane.

În momentele de criză politică ”doctrina tehnocratică” s-a afirmat deși aceasta dă o interpretare rigidă, ”mecanicistă” fenomenelor sociale cu caracter complex. Această ”doctrină” nu înțelege esența politicului și greșește atunci când afirmă că procesul de conducere politico-statală poate fi redus la gradul de complexitate manifestat de soluționarea unei chestiuni pur tehnice.

Viziunea reduționistă asupra politicii rezultă și din: respingerea democrației; respingerea interpretărilor politice; juridice, filosofice asupra realității sociale și a fenomenelor sociale complexe; exacerbarea rolului științei, tehnologiei și a economiei ceea ce conduce la instaurarea unei ”*dictaturi științifice*” etc.

”Doctrina tehnocratică” conferă experților, specialiștilor supercalificați, dreptul de inițiativă în soluționarea tuturor problemelor societății.

”Statul tehnocrat” devine, practic, instrumentul de înfăptuire a unei administrări fondată pe concepte științifice și raționale.

Omul într-un guvernământ tehnocratic devine ”un robot”, preocupat exclusiv de optimizare și de eficiență, dar lipsit de sentimente, de afecte și de stări voliționale manifestate în exterior, obiectivate.

În istorie se cunosc situații în care la cârma unor state au fost aduse guverne tehnocrate.

Aceasta s-a întâmplat fie în situații de criză politică majoră, fie în cazul instituirii unor dictaturi.

Atunci când prin voința partidelor politice sau doar a partidului/partidelor majoritare în parlament este adus la putere un guvern de tehnocrați (ai căror membrii nu sunt angajați politic întrucât nu au calitatea de membri de partid) nu se poate discuta despre instituirea unui ”**regim tehnocratic**”.

Aceasta deoarece guvernul este supus controlului parlamentului iar actele emise de guvern pot fi cenzurate de celelalte ”puteri” constituite în stat.

Nici în cazul dictaturilor fără coloratură politică nu există un ”guvernământ tehnocratic” sau chiar mai mult un ”regim tehnocratic”, atâta timp cât, deși mecanismele politice sunt întrerupte iar funcționarea partidelor politice este potențial interzisă, șeful statului – care personifică regimul dictatorial – reprezintă personajul central, scăpat oricărui control etatic.

În această ipoteză guvernul compus din tehnocrați nu va governa și administra conform pricipiilor științifice ci după indicațiile șefului de stat – care personifică regimul, statul și legea.

În cazul regimurilor militare ele fiind în esență tot dictaturi (dictaturi militare) o eventuală formare a unui guvern din tehnocrați sau din militari și tehnocrați nu determină instituirea unui ”regim tehnocratic”. Pentru considerentele expuse anterior, regimul și guvernul sunt, în această ipoteză, de dictatură militară.

Șeful regimului militar dictatorial (un general) personifică întreaga putere, membrii Guvernului, fie ei și tehnocrați, executând ordinele acestuia. Nu se poate discuta, în acest caz, despre conducerea societății prin metode și mijloace științifice!!!

În concluzie, remarcăm faptul că nu întotdeauna **un guvern format din tehnocrați** indică existența unui ”**regim tehnocratic**”.

De cele mai multe ori guvernul format din tehnocrați constituie o emanație a legislativului, caz în care politicul nu este în nici un fel afectat. Uneori guvernul format din tehnocrați maschează instituirea unui regim politic dictatorial sau a unui regim politic de dictatură militară.

Precizăm că până în prezent nu a fost instaurat un ”regim pur tehnocratic”, ceea ce ne determină să afirmăm că acest ipotetic regim politic reprezintă o ”utopie”, o reacție de revoltă intelectuală împotriva arbitrariului și a abuzurilor politicienilor guvernanți.

*

*

*

Prin postulatele sale relative la: optimizarea și eficiența consacrată în societate, la orice nivel; lipsa partidelor politice și a acțiunilor politice, ”**regimul tehnocratic pur**” prezintă asemănări cu proiectatul ”**regim comunist**”, preconizat de Karl Marx.

Având în vedere natura umană cele două tipuri de regim apar ca fiind ”utopii”, cel puțin la momentul de față.

O potențială **societate tehnocratică mondială** concretizată în dispariția statelor, a partidelor, a politicii, condusă de marile companii transnaționale reprezintă un scenariu ”politic” grotesc, greu de digerat la nivel intelectual. Și totuși, dispărând politica și creându-se marile

confederații mondiale care firesc tind spre federalizare se poate întrezări și acest scop "nobil" consacrat și urmărit pentru "înălțarea spirituală și materială" a omenirii.

Să lăsăm științei ceea ce este a științei și să lăsăm politicii ceea ce-i aparține de drept!!!
Relațiile sociale, natura și firea umană nu pot fi încadrate în tipare, mijloace și metode pur științifice!!!